

Minister do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego

\$znak pisma
Warszawa, 28 czerwca 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 3044, Pana Posła Daniela Milewskiego, w sprawie *zwiększenia udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju*, proszę o przyjęcie poniższych informacji.

- 1. Jakie konkretnie działania podejmuje rząd w celu promowania kapitału społecznego jako czynnika wspierającego rozwój społeczno-gospodarczy kraju, oraz jakie programy lub inicjatywy są wdrażane w tej dziedzinie?**

Uchwałą Rady Ministrów nr 155 z 2020 r. przyjęta została Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (SRKS <https://www.gov.pl/web/ia/strategia-rozwoju-kapitalu-spoolecznego-2030-srks>).

Jest ona jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Koordinację działań w ramach całości Strategii powierzono wówczas ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zagadnienia opisane w SRKS mają wymiar horyzontalny – wzrost kapitału społecznego przyczyniać się będzie do usprawnienia realizacji interwencji zaplanowanych w ramach SOR oraz polityk publicznych niższego szczebla. Zawiera ona wykaz projektów i programów odnoszących się do realizacji celu 1 dot. zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Ponadto należy zauważyć, że w czerwcu 2024 r. zainicjowane zostały prace

Międzyresortowego Zespołu ds. opracowania projektu średniookresowej strategii rozwoju kraju, w ramach którego powołana została m.in. grupa robocza ds. obszaru Silne i solidarne społeczeństwo.

2. Czy istnieją mechanizmy wspierające rozwój społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych oraz inicjatyw obywatelskich, które sprzyjają budowaniu kapitału społecznego na poziomie lokalnym?

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. (dalej: „udpp”) przewiduje szereg rozwiązań na szczeblu lokalnym dla organizacji pozarządowych, wśród których wymienić należy:

- uchwalanie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi (przewidziane w art. 5a udpp);
- możliwość realizacji zadania publicznego o charakterze lokalnym lub regionalnym (przewidziane w art. 19a udpp);
- inicjatywa lokalna (przewidziana w art. 19b – 19g udpp). Organizacja może otrzymać od jednostki samorządu terytorialnego na czas trwania umowy rzeczy konieczne do wykonania inicjatywy lokalnej. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego wspólnie z organizacją pozarządową, będącą wnioskodawcą, opracowuje dokumenty niezbędne do przeprowadzenia inicjatywy lokalnej, w tym harmonogram i kosztorys;
- wojewódzkie, powiatowe i gminne Rady Działalności Pożytku Publicznego (przewidziane w art. 41a – 41j udpp);
- pełnomocnicy wojewody do spraw społeczeństwa obywatelskiego (przewidziani w art. 41k – 41l).

3. W jaki sposób rząd zachęca do angażowania się obywateli w życie społeczne i ekonomiczne, np. poprzez wolontariat, działalność charytatywną czy wspieranie lokalnych inicjatyw przedsiębiorczych?

W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów wskazana została jako Instytucja Pośrednicząca dla wdrażania działań w obszarze dialogu obywatelskiego.

Zgodnie z założeniami Programu FERS oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu FERS, wsparcia dialogu obywatelskiego obejmuje następujące obszary:

1. Działanie 04.06 Rozwój dialogu obywatelskiego – alokacja w wysokości 15,8 mln EUR

Działanie polega na rozwoju dialogu obywatelskiego poprzez zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa oraz współkreowaniu, monitorowaniu i ewaluacji polityk publicznych w obszarach ich działalności z wykorzystaniem gamy narzędzi partycypacji społecznej oraz wzmocnienie ich potencjału do działań rzeczniczych i strażniczych (typu watchdog). Celem jest usprawnienie procesu programowania zadań publicznych, aby podejmowane decyzje dotyczące kształtu danej polityki zapadały przy jak najszerszym zaangażowaniu interesariuszy, a także wzmocnienie dialogu i współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w tym usprawnienie już istniejących mechanizmów, tj. rozwijany będzie dialog obywatelski przez zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa w obszarach ich działań.

Zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa w obszarach ich działań realizowana będzie poprzez:

- szkolenia z procesu legislacji i analizy danych dla przedstawicieli NGO,
- dofinansowanie projektów realizowanych przez NGO lub sieci NGO, mających na celu podniesienie ich potencjału instytucjonalnego, w tym kompetencji do aktywnego udziału w procesie stanowienia prawa, kształtowania i monitorowania polityk publicznych,
- wypracowanie narzędzi umożliwiających włączanie młodzieży i inne grupy społeczne w procesy demokratyczne,
- budowanie potencjału oraz rozwój zdolności NGO do pełnienia funkcji rzeczniczych oraz strażniczych,

- budowanie potencjału oraz rozwój zdolności NGO do monitorowania i ewaluacji polityk publicznych (na szczeblu krajowym oraz europejskimi), w tym przy wykorzystaniu narzędzi evidence based policy.

2. Działanie 04.07 Wsparcie NGO w zakresie dostępności i włączenia społecznego – alokacja w wysokości 8,5 mln EUR

Wsparcie przyczyni się do wzmocnienia NGO do prowadzeniu działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W ramach tego obszaru prowadzone będą następujące działania:

- doradztwo w zakresie wzmocnienia potencjału NGO do świadczenia usług w obszarze włączenia społecznego oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,

- podnoszenie kompetencji eksperckich przedstawicieli NGO w zakresie niezbędnym do świadczenia usług w obszarze włączenia społecznego oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,

- przegląd procesów i wdrożenie usprawnień w zakresie działań NGO na rzecz dostępności oraz włączenia społecznego.

3. Działanie 04.12 Wsparcie NGO w zakresie usług publicznych i współpracy – alokacja w wysokości 24,7 mln EUR

W ramach Działania wspierane będą następujące obszary:

- Budowa i rozwój potencjału instytucjonalnego NGO do świadczenia usług publicznych.

W ramach obszaru podejmowane będą działania mające na celu wzmocnienie potencjału NGO do świadczenia usług. Działania te mają wspierać NGO działające w obszarach usług publicznych (edukacja i kształcenie, włączenie i integracja

społeczna, rynek pracy, ochrona zdrowia), a tym samym zwiększyć jakość i dostępność dostarczanych przez NGO usług.

Wsparcie zakłada opracowanie i wdrożenie mechanizmów zapewniających m.in.: podniesienie jakości, rozszerzenie zakresu i dostępności usług, kształcenie kadr z budowania potencjału instytucjonalnego NGO, szkolenia z zakresu prowadzonej działalności, doradztwo, które umożliwi organizacjom lepsze rozpoznawanie potrzeb. Przewidziano także organizację programów płatnych staży w NGO oraz wsparcie organizacji działających na rzecz migrantów i uchodźców.

- Wypracowanie rozwiązań wspierających budowę oraz rozwój sieci, federacji i koalicji NGO, w tym rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie współpracy międzynarodowej w poszczególnych obszarach usług publicznych oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego do sieciowania wewnątrz sektora.

Wsparcie w ramach obszaru ma na celu wzmocnienie potencjału NGO działających w obszarach usług publicznych, co pozwoli wzmocnić możliwości ich oddziaływania oraz wdrożyć mechanizmy umożliwiające sprawne działanie w obszarze działalności danej NGO. Prowadzone będą w szczególności następujące działania:

- wsparcie oraz rozwój ogólnopolskich sieci, federacji i koalicji NGO wsparcie działalności badawczej NGO w zakresie kondycji trzeciego sektora oraz filantropii i wolontariatu, wsparcie wypracowania i wdrażania standardów działalności NGO, wsparcie wzmacniające potencjał NGO do udziału w pracach nad planowaniem i wdrażaniem rozwiązań z zakresu kluczowych polityk europejskich wspieranych przez EFS+, w tym wyzwaniami związanymi ze zmianą klimatu, z uwzględnieniem współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego z pozostałych krajów Unii Europejskiej;
- wypracowanie lokalnych programów wsparcia o charakterze publiczno-społecznym, w tym lokalnych programów wsparcia na rzecz młodzieży;
- doradztwo specjalistyczne dla NGO planujących i realizujących współpracę międzysektorową;

- szkolenia specjalistyczne dla przedstawicieli NGO.

W ramach powyższych działań ogłoszone zostały trzy nabory - informacje na temat naborów zamieszczone zostały na stronie internetowej KPRM, link: <https://www.gov.pl/web/premier/efs>.

Ponadto realizowane są programy wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ujęte są w strategiach SOR i SRKS, wdrażane przez NIW-CRSO (<https://niw.gov.pl/nasze-programy/>):

- „Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”;
- „Korpus Solidarności - Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018-2030”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030”;
- „Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030”;

oraz programy adresowane do szczególnego typu organizacji:

- „Rządowy Program Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Organizacji Poradniczych na lata 2022-2033”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020--2030”.

Strategicznym celem Korpusu Solidarności- Rządowego Programu Wspieranie i rozwoju wolontariatu systematycznego na lata 2018-2030 jest wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez wypracowanie i wdrożenie rozwiązań

ułatwiających i zachęcających do systematycznego angażowania się obywateli w wolontariat.

Program jest oparty na czterech współdziałających ze sobą obszarach działań wspierających rozwój wolontariatu systematycznego w Polsce. Skoncentrowane one będą na wspieraniu:

- wolontariuszy;
- koordynatorów wolontariatu;
- organizatorów wolontariatu (organizacje pozarządowe i instytucje publiczne);
- otoczenia wolontariatu.

Realizacja Programu:

- wzmocni budowanie wspólnot lokalnych;
- umocni postawy obywatelskie w społeczeństwie;
- wpłynie pozytywnie na postrzeganie wolontariatu jako działalności wartościowej, atrakcyjnej, dostępnej dla każdego;
- przyczyni się do poprawy warunków potrzebnych do angażowania się w działania wolontariackie;
- zwiększy liczbę wolontariuszy zaangażowanych w wolontariat systematyczny;
- stworzy partnerskie relacje podmiotów zaangażowanych we wspieranie rozwoju wolontariatu w kraju;
- stworzy platformę wymiany doświadczeń i inspiracji dla organizatorów wolontariatu podnosząc ich kompetencje w zakresie współpracy z wolontariuszami;
- zapewni bogatą ofertę wsparcia dla podmiotów angażujących wolontariuszy, pozwoli rozwinąć działania z wolontariuszami, stworzy warunki do systematycznej współpracy z ochotnikami;
- przybliży zasady wolontariatu i zachęci otoczenie wolontariatu do podejmowania działań wolontariackich.

4. **Jakie są główne korzyści płynące z rozwoju kapitału społecznego dla społeczności lokalnych i gospodarki, oraz w jaki sposób są one mierzone i oceniane przez rząd?**

Kwestie te zostały omówione w dokumencie strategicznym - Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (współdziałanie, kultura, kreatywność).

5. **Czy istnieją programy edukacyjne i szkoleniowe wspierające rozwój umiejętności społecznych, takich jak komunikacja, współpraca czy przywództwo, które są istotne dla budowania kapitału społecznego?**

Przykładem programu wspierającego rozwój umiejętności społecznych, takich jak komunikacja, współpraca czy przywództwo jest „Rządowy Program Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033”. Wspiera on m.in. udział młodych osób w młodzieżowych radach jednostek samorządu terytorialnego przygotowując je do pełnienia ról w życiu publicznym.

Inne działanie o podobnym charakterze to Akademia NIW - cykl webinarów i warsztatów podczas których przekazywana jest wiedza z zakresu działania w NGO. Tematyka działań dostosowana jest do potrzeb zgłaszanych przez organizacje III sektora i dotyczy zarówno do know-how, jak i narzędzi pomocnych w codziennej działalności.

6. **W jaki sposób rząd promuje dialog międzysektorowy i partnerstwo publiczno-społeczne w celu efektywnego wykorzystania potencjału kapitału społecznego w procesie podejmowania decyzji i realizacji projektów społeczno-gospodarczych?**

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, jako Instytucja Pośrednicząca dla Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), odpowiada za wdrażanie wsparcia na rzecz budowy potencjału organizacji pozarządowych w ramach Działań (04.06, 04.07, 04.12) w ramach Priorytetu IV FERS *Spójność społeczna i zdrowie*.

Zgodnie z zapisami Programu FERS 2021-2027, w ramach celu szczegółowego *Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)* przewidziane zostało wypracowanie rozwiązań wspierających budowę oraz rozwój sieci, federacji i koalicji NGO, w tym rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie współpracy międzynarodowej w poszczególnych obszarach usług publicznych oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego do sieciowania wewnątrz sektora.

W obszarze polityk wspieranych przez EFS+ prowadzone mają być w szczególności następujące działania:

- wsparcie oraz rozwój ogólnopolskich sieci, federacji i koalicji NGO
- wsparcie działalności badawczej NGO w zakresie kondycji trzeciego sektora oraz filantropii i wolontariatu, wsparcie wypracowania i wdrażania standardów działalności NGO, wsparcie wzmocniające potencjał NGO do udziału w pracach nad planowaniem i wdrażaniem rozwiązań z zakresu kluczowych polityk europejskich wspieranych przez EFS+, w tym wyzwaniami związanymi ze zmianą klimatu, z uwzględnieniem współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego z pozostałych krajów Unii Europejskiej;
- wypracowanie lokalnych programów wsparcia o charakterze publiczno-społecznym, w tym lokalnych programów wsparcia na rzecz młodzieży;
- doradztwo specjalistyczne dla NGO planujących i realizujących współpracę międzysektorową;
- szkolenia specjalistyczne dla przedstawicieli NGO.

Celem działań jest wzmocnienie potencjału NGO działających w obszarach usług publicznych, co pozwoli wzmocnić możliwości ich oddziaływania oraz wdrożyć mechanizmy umożliwiające sprawne działanie w obszarze działalności danej NGO.

Wsparcie w tym obszarze będzie mieć formę konkursów skierowanych do organizacji pozarządowych.

7. Jakie są główne wyzwania związane ze zwiększeniem udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, a także jakie działania podejmuje rząd w celu ich rozwiązania?

Wyzwania zostały wskazane i opisane w dokumentach strategicznych – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 z perspektywą do 2030 oraz Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (współdziałanie, kultura, kreatywność). W czerwcu 2024 r. zainicjowane zostały prace Międzyresortowego Zespołu ds. opracowania projektu średniookresowej strategii rozwoju kraju, w ramach którego powołana została m.in. grupa robocza ds. obszaru Silne i solidarne społeczeństwo. Prace grupy pozwolą na aktualną ocenę wyzwań wskazanych w ww. dokumentach strategicznych oraz określenie niezbędnych działań.

Do zadań grupy będzie należało w szczególności uzgodnienie celu oraz wypracowanie wskaźników realizacji. Powołana zostanie również grupa, której zadaniem będzie wypracowanie ram finansowych, założeń systemu realizacji i monitorowania śsrk.

8. Jakie są perspektywy długoterminowe dla zwiększenia udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju, a także jakie cele strategiczne rząd wyznacza w tej dziedzinie?

Perspektywy długoterminowe i cele strategiczne zawarte są w dokumentach strategicznych – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 z perspektywą do 2030 oraz Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (współdziałanie, kultura, kreatywność). Jak wspomniano w odpowiedzi na pyt.7 międzyresortowy zespół rozpoczął prace nad projektem średniookresowej strategii rozwoju kraju. Prace zespołu pozwolą na ocenę aktualności celów strategicznych wyznaczonych w ww. dokumentach.

Z wyrazami szacunku

w zastępstwie

Ministra do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego

Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego

Marek Krawczyk

Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

/dokument podpisany elektronicznie/